

Nr 53

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss ändrad tillämpning av 18 § lagen om allmän sjukförsäkring.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 128 i första kammaren av fru Nilsson och fru Svenson samt nr 174 i andra kammaren av herr Andersson i Björkäng.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts,

»att riksdagen må besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om föranstaltande av åtgärder, så att ersättning för foniatrisk behandling må utgå även när behandlingen utföres av talpedagog efter remiss från läkare».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen I:128.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från kungl. medicinalstyrelsen, kungl. pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten. Yttrande över motionerna har därjämte på utskottets begäran avgivits av Sveriges läkarförbund. Redogörelse för yttrandena lämnas i det följande.

Gällande bestämmelser m. m.

Jämlikt 18 § lagen om allmän sjukförsäkring må allmän lokalsjukkassa eller stadscentralsjukkassa, med riksförsäkringsanstaltens medgivande och enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av anstalten, besluta att ersättning skall utgå för försäkrads kostnader för bl. a. sjukgymnastik eller eljest behandling med bad, massage, elektricitet eller hetluft eller annan därmed jämförlig behandling. I sådant fall skall den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen i kassan omfatta även förmån, som avses med beslutet.

Med stöd av nämnda 18 § har riksförsäkringsanstalten den 10 juli 1954 meddelat föreskrifter för utgivande av ersättning enligt samma lagrum. Härvid har, såvitt i detta sammanhang är av intresse, föreskrivits bl. a. följande. Lokal- eller stadscentralsjukkassas beslut om ersättning må avse bl. a. foniatrisk behandling. Ersättning må utgå vid erforderlig behandling, då behandlingen föranledes av försäkrads sjukdom och föreskrivits av

läkare. Foniatrisk behandling skall ha meddelats under ledning och direkt ansvar av läkare. Ersättning för försäkrads kostnad för behandling skall utgivas med $\frac{3}{4}$ av kostnaden, dock med högst $\frac{3}{4}$ av det belopp, som för behandlingen anges i en av riks försäkringsanstalten fastställd taxa. Genom cirkulärskrivelse den 29 december 1954 har riks försäkringsanstalten vidare föreskrivit, *dels* att, när sjukförsäkrads utgift för foniatrisk behandling överstiger 8 kr. för besök, ersättning skall utgå efter ett till nämnda belopp beräknat besöksarvode, *dels ock* att ersättning för kostnader för sådan behandling endast skall utgå då behandlingen meddelats under ledning och direkt ansvar av läkare med specialiteten »Röst- och talrubbingar». I cirkulärskrivelse den 2 februari 1956 har riks försäkringsanstalten efter samråd med medicinalstyrelsen vidare förordnat, att ersättning för utgifter för sådan behandling som här avses skall utgå jämväl då behandlingen meddelats under ledning och direkt ansvar av vid hörcentral vid lasarett eller därmed jämställt sjukhus tjänstgörande läkare utan angivna specialitet.

Till lokal- eller stadscentralsjukkassas kostnader jämlikt 18 § sjukförsäkringslagen utgår varken arbetsgivarbidrag eller statsbidrag. Ej heller skall länscentralsjukkassa bidra till sådana kostnader. Dessa skall således helt täckas genom avgifter till lokal- eller stadscentralsjukkassan.

Frågan om utformningen av bestämmelserna om ersättning för de i 18 § sjukförsäkringslagen angivna behandlingsformerna upptogs i den proposition, nr 178 år 1953, varigenom bl. a. vissa förslag till ändringar i sjukförsäkringslagen underställdes riksdagens prövning. *Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng*, godtog härvid den sedermera lagfästa konstruktionen av ifrågavarande ersättningsregler samt uttalade vidare, att på längre sikt en sådan utvidgning av den obligatoriska försäkringen borde vara lika beskaffad i landets olika delar och sålunda regleras generellt. Det syntes emellertid departementschefen som om tiden härför för det dåvarande ännu icke vore inne.

Remissyttranden

Medicinalstyrelsen framhåller i sitt remissyttrande att styrelsen i skrivelse den 16 januari 1956 till riks försäkringsanstalten meddelat anstalten att den i cirkulärskrivelsen den 29 december 1954 angivna begränsningen av återbäringen vid foniatrisk behandling borde ändras så, att återbäring å utgifter för dylik behandling även medgaves om denna utförts under ledning och direkt ansvar av läkare vid hörcentral vid lasarett eller därmed jämförligt sjukhus.

Efter att ha erinrat om innehållet i de av riks försäkringsanstalten i cirkulärskrivelsen den 2 februari 1956 utfärdade nya bestämmelserna i ämnet,

innebärande att ersättning för utgifter för foniatrisk behandling skall utgå jämväl då behandlingen meddelats under ledning och direkt ansvar av vid hörcentral vid lasarett eller därmed jämställt sjukhus tjänstgörande läkare utan den i anstaltens cirkulär den 29 december 1954 angivna specialiteten »Röst- och talrubbingar», anför medicinalstyrelsen vidare:

Styrelsen framhöll tillika i sin ovannämnda skrivelse till riksförsäkringsanstalten, att återbäring borde medgivas för sådan foniatrisk behandling som efter remiss av dylika läkare meddelas av röst- eller talpedagog, anställd vid eller eljest genom avtal knuten till hörcentral vid lasarett eller därmed jämförligt sjukhus, enär sådan behandling i princip finge anses meddelad under ledning och direkt ansvar av sådana läkare. I de fall, då behandling av röst- eller talpedagog meddelats å annan ort än den, där ovannämnda läkare ha sin verksamhet, kunde det visserligen vara tveksamt om behandlingen kunde anses vara meddelad under ledning och direkt ansvar av sådana läkare. Styrelsen ansåge emellertid att återbäring även borde medgivas i dessa fall, enär patienten torde få förutsättas stå under sådan fortlöpande kontroll av vederbörande läkare, att behandlingen kunde anses vara betryggande ur försäkringssynpunkt. En annan tolkning skulle medföra, att en stor del av rikets befolkning ej skulle komma i åtnjutande av denna försäkringsförmån. Denna mening delas av medicinalstyrelsens hörselvårdsnämnd, medan riksförsäkringsanstalten under hand meddelat, att anstalten i sistnämnda fall icke ansåge dylik behandling av röst- eller talpedagog vara meddelad under ledning och direkt ansvar av läkare.

Medicinalstyrelsen uttalar vidare att styrelsen under åberopande av det anförda tillstyrker motionerna i så måtto, att återbäring medgives för foniatrisk behandling av röst- eller talpedagog, som är anställd vid hörcentral eller eljest genom avtal knutits till dylik central, under förutsättning att behandlingen meddelats under ledning och direkt ansvar av läkare med specialiteten »Röst- och talrubbingar» eller ock av vid hörcentral vid lasarett eller därmed jämställt sjukhus tjänstgörande läkare utan angivna specialitet. Enligt styrelsens mening borde härvid återbäring medgivas även i de fall då behandling av röst- eller talpedagog meddelats å annan ort än där nyssnämnda läkare bedriva sin verksamhet.

Medicinalstyrelsen framhåller avslutningsvis, att styrelsen — med hänsyn till bristen på röst- och talpedagoger med erforderlig utbildning — hade för avsikt att till behandling upptaga frågan om utbildning av dessa pedagoger och om behörighetskrav för dessa.

Pensionsstyrelsen anför:

Till personer, som är i behov av talbehandling, kan från det av pensionsstyrelsen disponerade anslaget till åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet bidrag utgå till kostnaderna för inackordering under behandlingstiden. Däremot utgår från pensionsstyrelsen icke bidrag till själva behandlingstkostnaderna — dessa uppgå som regel till 8 eller 10 kronor per besök vid behandling å foniatrisk poliklinik respektive hos privatpraktise-

rande läkare — eller till kostnader för resor, utrustning o. d. Bidraget utgår med två tredjedelar av inackorderingskostnaderna, dock högst med 700 kronor för hela behandlingstiden, som i regel beräknas uppgå till tre à fyra månader. Bidraget utgår endast vid behandling som meddelas av härför särskilt utbildade legitimerade läkare (under ledning och direkt ansvar av läkare med specialitet »Röst- och talrubbningar»).

Pensionsstyrelsen, som finner motionernas syfte behjärtansvärt, har under hand inhämtat att inom riksförsäkringsanstalten för närvarande pågår utredning angående i vilken omfattning ersättning skall kunna utgivas av sjukförsäkring för kostnader för sådan talbehandling, som icke meddelas under ledning och direkt ansvar av läkare med specialitet »Röst- och talrubbningar». Under sådana förhållanden synes man böra avvakta resultatet av densamma, vilket enligt uppgift lär föreligga inom den närmaste tiden, innan ytterligare åtgärd i ärendet vidtages.

Riksförsäkringsanstalten erinrar inledningsvis om att ersättning för foniatrisk behandling är en prestation, som allmän sjukförsäkring äger att med riksförsäkringsanstaltens medgivande frivilligt åtaga sig. Samtliga kassor ha, anför anstalten vidare, efter sådant medgivande i sina stadgar intagit bestämmelser om utgivande av ersättning för dylik behandling under förutsättning, att behandlingen meddelats under ledning och direkt ansvar av läkare. Ett eftergivande av detta villkor på sätt föreslagits i motionerna skulle, uttalar anstalten, kräva beslut av varje kassa om ändring i dess stadgar. Riksförsäkringsanstalten anför vidare bl. a.:

Det av riksförsäkringsanstalten i cirkulärskrivelsen den 29 december 1954 för ersättningsrätt uppställda kravet, att den foniatriska behandlingen skulle ha meddelats under ledning och direkt ansvar av läkare med specialiteten »Röst- och talrubbningar», åsyftade att skapa garanti för att fråga verkligen vore om av sjukdom föranledd foniatrisk behandling samt för att vederbörande talpedagog ägde nödiga kvalifikationer. Redan utvidgningen av ersättningsrätten genom cirkulärskrivelsen den 2 februari 1956 kan tänkas medföra en viss försvagning av nämnda garanti, bl. a. med hänsyn till att brist föreligger på talpedagoger med erforderlig utbildning. Att ytterligare utsträcka ersättningsrätten på sätt motionärerna avse synes anstalten icke böra komma i fråga så länge denna brist kvarstår. Riksförsäkringsanstalten vill framhålla angelägenheten av att frågan om utbildning av talpedagoger och om kompetenskrav för dessa snarast erhåller sin lösning.

Sveriges läkarförbund anför:

Riksförsäkringsanstaltens anvisningar till de allmänna sjukförsäkringarna att ersättning enligt 18 § lagen om allmän sjukförsäkring för foniatrisk behandling skall utgå endast då sådan behandling meddelats under ledning och direkt ansvar av läkare med specialiteten »Röst- och talrubbningar» har uppenbarligen sin grund däri att det endast beträffande dessa specialiteter är möjligt konstatera att kvalificerad behandling kan erhållas. Att som motionärerna föreslår utsträcka denna förmån till att omfatta behandling av praktiserande talpedagog, låt vara efter remiss av vederbö-

rande läkare, måste läkarförbundet emellertid alldeles bestämt avstyrka med hänsyn till att det för närvarande icke finnes några möjligheter att fastslå vilka som vid sidan av angivna specialister är kompetenta att meddela talterapeutiska behandlingar. Det är i allmänhet icke ens möjligt för läkarna själva att bedöma, vilka personer, som besitter tillräcklig sakkunskap för att kunna betraktas som godkända talpedagoger till vilka remiss skall kunna ske. Vem som helst torde under nuvarande förhållanden ha möjlighet att utge sig för att vara talpedagog och även annonsera sådan verksamhet. Någon kontroll från sakkunnig myndighets sida förekommer som bekant icke.

Enligt läkarförbundets uppfattning vore det därför alldeles nödvändigt att i första hand taga ställning till vilka utbildningskrav, som bör gälla för talpedagoger. Förbundet framhåller att en grundlig utredning under medverkan av medicinskt sakkunniga på området måste företagas rörande innebörden och omfattningen av denna utbildning, härför erforderliga utbildningsinstitutioner, förutsättningar för meddelande av legitimation jämväl till för närvarande praktiskt verksamma talpedagoger m. m. Förbundet funne det angeläget att en utredning av dessa frågor utan dröjsmål komme till stånd. I avvaktan härå avstyrkte förbundet emellertid det i motionerna väckta förslaget om ändrad tillämpning av 18 § lagen om allmän sjukförsäkring.

Pågående utredning

Chefen för socialdepartementet har den 15 juni 1956 jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallat en utredningsman för att utreda vissa frågor rörande sjukförsäkringslagstiftningen.

Utskottet

Personer som lider av talfel är otvivelaktigt ofta i skilda hänseenden svårt handikappade. Det är därför av vikt att bästa möjliga förutsättningar skapas för att sådana fel skall kunna botas eller bli mindre framträdande. I blickpunkten kommer härvid bl. a. den genom förevarande motioner aktualiserade frågan om utvidgad möjlighet till ersättning från sjukförsäkringen vid foniatrisk behandling. Enligt av riks-försäkringsanstalten utfärdade bestämmelser gäller härutinnan att ersättning för kostnader vid dylik behandling utgår endast i de fall, då behandlingen meddelats under ledning och direkt ansvar av läkare med specialiteten »Röst- och talrubbningsar» eller, enligt i februari innevarande år utfärdade kompletterande bestämmelser, av läkare utan angivna specialitet, som tjänstgör vid hörcentral vid lasarett eller därmed jämställt sjukhus. I motionerna hemställes nu om

föranstaltande av åtgärder i syfte att möjliggöra att ersättning från sjukförsäkringen alltid skall kunna utgå, när behandlingen utföres av talpedagog efter remiss av läkare.

Frågan om att för personer, som undergår talpedagogisk behandling, skapa gynnsammare betingelser för erhållande av ersättning från sjukförsäkringen, är enligt utskottets mening av sådan angelägenhetsgrad, att den snarast bör upptagas till övervägande. Ersättningsfrågan måste emellertid ses mot bakgrunden av det i remissyttranden över motionerna påtalade förhållandet att brist f. n. råder på talpedagoger med erforderlig utbildning. Det torde med hänsyn härtill vara erforderligt att möjligheterna till utbildning av talpedagoger och i samband därmed frågor om kompetenskrav för dessa och eventuellt någon form av offentlig kontroll genom legitimation eller annorledes snarast undersökes. Det synes kunna övervägas att hänskjuta frågan till den utredningsman, som den 15 juni 1956 tillkallats för att utreda vissa spörsmål rörande sjukförsäkringslagstiftningen. Även andra utvägar är givetvis tänkbara. Oavsett vilket alternativ som väljes bör gälla, att de åtgärder som kan komma i fråga bör vidtagas med skyndsamhet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 128 och II: 174, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t skyndsamt måtte låta undersöka möjligheterna till utvidgad rätt till ersättning jämlikt sjukförsäkringslagen vid foniatrisk behandling och därmed sammanhängande spörsmål samt att Kungl. Maj:t ville vidtaga de åtgärder, vartill undersökningen kan föranleda.

Stockholm den 20 november 1956

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Nils Elowsson, fru Svenson, herrar Huss, Grönkvist, Göran Karlsson*, fru Hamrin-Thorell och herr Birke*;

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping, herr Carlsson i Bakeröd, fru Ewerlöf, fru Sjöstrand, herrar Johansson i Södertälje, Rimmerfors*, Fredriksson* och fru Eriksson i Ängelholm.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.